

XVIII Congressus Internationalis Ornithologicus (Moskwa, 17—24 VIII 1982 r.)

Obrady Kongresu odbywały się w rozległych salach głównego budynku Uniwersytetu Moskiewskiego im. Łomonosowa. Kongres zgromadził ok. 900 ornitologów z całego świata. Nielicznie reprezentowana była Ameryka Południowa (2 osoby) i Afryka (5 osób). Ceremonii otwarcia Kongresu, pod przewodnictwem akademika Gilarova, dokonali prezydent Kongresu prof. Lars von Haartman (Finlandia) i sekretarz Valery D. Il'iončev (ZSSR). Wygłoszono, jak zwykle w takich okolicznościach, wiele przemówień powitalnych w imieniu władz gospodarzy i różnych organizacji międzynarodowych.

Dzień pracy Kongresu rozpoczynał się o dziewiątej godzinnej sesją plenarną. Na pierwszej

sesji prof. E. Kumari (Estońska SRR) omówił wszechstronną działalność zmarłego 10 lat temu znanego ornitologa i działacza ochrony przyrody, prof. G. P. Dement'eva (por. Il'ičev V. D. 1977 — Georgij Petrovič Dement'ev, Moskva; Il'ičev V. D. 1982 — Ornitologia 17: 3—7). W drugim dniu obrad prezydent Kongresu prof. L. von Haartman przedstawił wyniki swoich badań nad biologicznym znaczeniem upierzenia godowego u muchołówki żałobnej. W trzecim dniu obrad prof. Ch. G. Sibley przedstawił nowe wyniki badań nad filogenezą i klasyfikacją ptaków wróblowatych na podstawie porównania DNA. W kolejnym dniu obrad Kongresu nie odbyła się sesja plenarna „Geograficzne i ekologiczne aspekty wędrówek ptaków jako problem metodyczny”. Referentem miał być doc. P. Busse, oczekiwano go do ostatniej chwili, ale bezskutecznie. Wielka szkoda, że nasze władze wcześniej nie uprzedziły autora o niemożności wyjazdu. Przekazanie kolegom referatu do wygłoszenia zapobiegłoby zamieszaniu w programie Kongresu oraz niepotrzebnym komentarzom. Na kolejnej sesji plenarnej prof. S. Haftorn z Norwegii mówił o badaniach ekologii sikor w tym kraju imponując wspaniałością używanej aparatury, umożliwiającej np. obserwacje inkubacji za pomocą wielu kamer telewizyjnych. Na ostatniej sesji prof. K. Immelmann (RFN) mówił o hormonalnej regulacji wpajania (imprinting) u zebrowych amadin, mechanizmach i ich biologicznym znaczeniu.

Po sesji plenarnej odbywały się sympozja, zebrane w 47 grupach tematycznych, w wielu salach równocześnie. Niemożliwe było uczestnictwo we wszystkich i omówimy tylko niektóre, ciekawsze dla ekologów. Przy wypełnionej po brzegi sali obradowała sesja poświęcona ekologii ptaków drapieżnych. I. Newton (Wielka Brytania) mówił o wynikach 11-letnich badań nad ptakami drapieżnymi. Śmiertelność ptaków drapieżnych obliczona według powrotnych odłowów na gnieździe była prawie o połowę mniejsza niż obliczana dotychczas na podstawie wiadomości powrotnych o zaobrączkowanych ptakach otrzymywanych przez biura obrączkowania. A. M. Dorofeev i V. V. Ivanovskij z Witebska (BSRR) przedstawili wyniki badań nad wpływem ptaków drapieżnych na ofiary: ptaki i gryzonie, na strukturę wiekową i dynamikę liczebności *Microtus arvalis*. Inne referaty dotyczyły wpływu jastrzębia na populację gołębi i bażantów, adaptacji ptaków drapieżnych do zmian w ich środowisku wywołanych gospodarką człowieka. Odrębne sympozjum poświęcone było ptakom łownym (edredon, słonka, łyska, *Tetraonidae*). Referaty wygłoszone na sympozjach dotyczyły m.in. adaptacji ptaków do życia w warunkach polarnych i wysokogórskich, regulacji gęstości populacji ptaków, ekologii inkubacji, ptaków morskich i znaczeniu ich w krążeniu pierwiastków w oceanach, ekologicznych aspektów wędrówek ptaków, adaptacji ptaków do zmian antropogennych środowiska, adaptacji ptaków do życia na pustyniach, roli ptaków w łańcuchu troficznym, inwazji ptaków.

Interesujące było sympozjum poświęcone bioenergetyce ptaków. W dwóch referatach porównywano dzienne wydatki energetyczne (DEB) u szeregu gatunków ptaków uzyskane metodą „budżetu czasowego” i za pośrednictwem ciężkiej wody (K. Westeterp, R. Drent — Holandia, W. W. Weathers i in. — USA). Prof. King (USA) przedstawił dane o kosztach energetycznych poruszania się ptaków po ziemi. V. R. Dol'nik i T. A. Il'ina (ZSRR) przedstawili nowe materiały o energetyce zięby w okresie lęgowym i wskaźnikach umożliwiających przeliczanie kosztów energetycznych otrzymanych metodą „budżetu czasowego” na „budżet energetyczny”.

Każdego dnia między 15.15 a 16.15 tłum gromadził się w sali sesji plakatowych. Wśród ogólnej liczby 252 stoisk wystawowych (posters) aż 114 dotyczyło ekologii ptaków. Wieczorem odbywały się dyskusje okrągłego stołu, zebrania różnych międzynarodowych komitetów, np. International Ornithological Committee, Euring (Europejski Komitet Obrączkowania Ptaków), ICBP (Międzynarodowa Rada Ochrony Ptaków) i innych. Dyskusje okrągłego stołu miały bardzo różny charakter, co zależało całkowicie od organizatora. Na dyskusji okrągłego stołu dotyczącej ekologii ptaków ziarnojadów (której organizatorem był J. Pinowski), domagano się reaktywowania działalności Working group on granivorous birds INTECOL do poziomu z czasów Międzynarodowego Programu Biologicznego i objęcia skoordynowanymi badaniami nowych grup ptaków, jak: ptaki krukowate, gołębie, szpaki.

W godzinach popołudniowych i wieczornych wyświetlono 52 filmy ornitologiczne. W czasie trwania Kongresu otwarte były wystawy: ornitologiczna książka radziecka, fotografia ornitologiczna, ptaki w sztuce. W ramach Kongresu 20 sierpnia odbyły się wycieczki do ośrodków

naukowych Moskwy, do Pušćina, a po Kongresie (już bez udziału Polaków) wycieczki nad Bajkał, Morze Czarne, do rezerwatów ornitologicznych na Ukrainie.

Polska grupa na Kongresie liczyła 21 osób, w tym — co należy podkreślić — szereg młodych ornitologów (głównie z Wrocławia). Koledzy byli bardzo aktywni, doc. L. Tomiałojeć przewodniczył sesji plenarnej, większość wygłosiła referaty na sympozjach lub miała ekspozycje. Doc. M. Luniak był organizatorem dyskusji okrągłego stołu dotyczącej ptaków miast.

Z okazji Kongresu wydano specjalny numer „Zoologičeskogo Žurnala” poświęcony wyłącznie ornitologii oraz wiele nowych pozycji książkowych z ornitologii, jak np. wydawane w języku angielskim zbiory prac: „Ornithological Studies in the USSR”, tomy 1 i 2, pod redakcją V. M. Gavrilova i R. L. Potapova (Moskwa, 500 ss.) Wszystkie referaty plenarne i wygłoszone na sesjach w języku angielskim były tłumaczone na rosyjski, a po rosyjsku — na angielski.

Na uwagę zasługuje sprawna organizacja, a jedyną niedogodnością były autobusy odjeżdżające do hotelu przed zakończeniem ostatnich dyskusji. XVIII Międzynarodowy Kongres Ornitologiczny zgromadził uczestników z większej liczby krajów niż dotychczas, łącznie z przedstawicielami Afryki Południowej, Izraela, Korei Południowej.

Z ZSSR pracuje ok. 600 ornitologów i Kongres był doskonałą okazją do zapoznania ornitologów świata z ich dorobkiem.

Barbara Pinowska i Jan Pinowski

Ogólnopolskie sympozjum na temat „Ekologiczne aspekty mikrobiologii gleby” (Katowice-Wisła, 22—24 IX 1982 r.)

Organizatorami sympozjum byli: Katedra Mikrobiologii Uniwersytetu Śląskiego, Komisja Biologii Gleby Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego oraz Komitet Mikrobiologiczny Polskiej Akademii Nauk. W sympozjum wzięło udział 60 specjalistów mikrobiologii gleby, gleboznawstwa i ekologii. Obrady odbywały się w Wiśle. Sesję naukową poprzedziło posiedzenie Sekcji Mikrobiologii Rolnej Komitetu Mikrobiologicznego PAN, które prowadziła przewodnicząca Sekcji prof. Natalia Balicka, oraz posiedzenie Komisji Biologii Gleby Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego, które prowadził przewodniczący doc. Mieczysław Górny. Ponadto odbyło się spotkanie uczestników sympozjum, na którym doc. Wanda Maliszewska podzieliła się swoimi wrażeniami z podróży po Francji, a prof. Władysław Myśków omówił wyniki sympozjum w NRD na temat mikrobiologicznych aspektów antropogenicznego wpływu na glebę.

Otwarcia sympozjum dokonał prof. Lesław Badura, kierownik Katedry Mikrobiologii Uniwersytetu Śląskiego, a następnie przemawiał Dziekan Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska, prof. Zbigniew Jethon.

Na sympozjum wygłoszono cztery referaty i ponad 30 komunikatów. Obradom przewodniczyli kolejno: prof. Julia Gołębiowska (AR, Poznań), prof. Natalia Balicka (AR, Wrocław), prof. Adam Szember (AR, Lublin), prof. Bolesław Smyk (AR, Kraków), prof. Saturnin Borowiec (AR, Szczecin) i prof. Władysław Myśków (IUNG, Puławy).

Pierwszy referat, dotyczący funkcjonowania homeostazy w układzie leśnym zagrożonym przez antropopresję, wygłosił doc. Tadeusz Przybylski (Uniwersytet Śląski, Katowice). Autor podkreślił wyjątkowe zanieczyszczenie regionu śląskiego, na który przypada jedna trzecia zanieczyszczeń Polski. Lesistość na tym terenie zmalała o dwie trzecie. Wiadomo, że na antropopresję bardzo gwałtownie reagują ekosystemy leśne. Następnie autor zwrócił uwagę na skażenie gleby metalami ciężkimi. Chłonność glebowa, mimo zmian pH, jeszcze nie została przekroczona i jedynym ratunkiem jest zmniejszenie zanieczyszczeń do tych ilości, z którymi przyroda może się uporać.